

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1935 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet att anordna kyrkofullmäktigeval samtidigt med val av kommunal- eller stadsfullmäktige.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft de inom riksdagen väckta, likalydande motionerna nr 120 i första kammaren av herr *Bjurström m. fl.*, och nr 251 i andra kammaren av herr *Olsson i Mora m. fl.*, vari hemställes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser i kommunal vallag, att val av kyrkofullmäktige må, där så befinnes lämpligt, kunna äga rum samtidigt med val av kommunal- respektive stadsfullmäktige».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Kyrkofullmäktigesakkunniga förordade i sitt år 1922 avgivna betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m., att kyrkofullmäktigevalen, där så läte sig göra, skulle utsättas att äga rum samtidigt med kommunal- eller stadsfullmäktigevalen. Genom en sådan anordning ville man ernå, att valmännen mindre ofta besvärades med särskilda, nära varandra påkommande valförrättningar. I de utlåtanden och yttranden, som på sin tid avgåvos över nämnda betänkande, hävdades emellertid i allmänhet den ståndpunkten, att kyrkofullmäktigevalen under inga förhållanden borde förrättas samtidigt med de borgerliga kommunalvalen.

Enligt de förslag till revision av kommunallagstiftningen, som av Kungl. Maj:t förelades 1930 års riksdag, skulle kyrkofullmäktigevalen förrättas året efter det, då borgerliga kommunalval ägde rum. Utsättande av flera slags val till ett och samma år ansågs nämligen endast böra ske, då valen kunde sammanföras till en förrättning. Att sammanföra kyrkligt och borgerligt kommunalval vore emellertid icke tillrådligt. Kommunallagstiftningen hade nämligen i stor utsträckning sammanförts med landstingsmannavalen, och att samtidigt förrätta tre olika val ansågs knappast vara möjligt. Ett sammanförande av kyrkofullmäktigevalen med valen till riksdagens andra kammare vore också mindre lämpligt.

Enligt den i anledning av nyssnämnda förslag år 1930 antagna nya kommunallagstiftningen skola kyrkofullmäktigevalen förrättas samma år som de borgerliga kommunalvalen, dock att i Stockholm valen av kyrkofullmäktige skola

äga rum året före valet av stadsfullmäktige. Ett sammanförande av de kyrkliga och de borgerliga kommunalvalen får enligt uttryckligt stadgande icke ske.

På sin tid ansågs på många håll införandet av kyrkofullmäktigesystemet och de därmed förbundna valen vara ägnat medföra, att de kyrkliga angelägenheterna i högre grad än tidigare varit fallet skulle komma att behandlas efter partipolitiska linjer. Dessa farhågor hava visat sig icke helt vara ogrundade. I vissa fall, särskilt i de större städerna, hava motsvarande partigrupperingar kommit till stånd vid kyrkofullmäktigevalen som vid stadsfullmäktigevalen. Denna utveckling är icke lycklig. Ett sammanförande av kyrkligt och borgerligt kommunalval till en valförrättning skulle endast ytterligare främja denna utveckling samt direkt motverka den tendens att avpolitisera de kyrkliga fullmäktigevalen, som på sina håll gjort sig gällande.

Även valtekniska skäl tala emot ett sammanförande av kyrkligt och borgerligt kommunalval. Mer än två allmänna val kunna nämligen icke lämpligen sammanföras till en och samma valförrättning. Denna princip, som jämväl beaktats av motionärerna, har kommit till klart uttryck i gällande vallagstiftning. I de fall då två kyrkliga val — val av fullmäktige för kyrklig samfällighet och för församling, som ingår i denna — samtidigt skola äga rum i en församling, kunna dessa därför icke tänkas förrättade gemensamt med annat allmänt val. Men även för det fall — vilket är det normala — att blott ett kyrkligt kommunalval äger rum, skulle detta val endast kunna sammanföras med kommunal- eller stadsfullmäktigevalet, om detta icke i sin tur förrättas samtidigt med valet av landstingsmän. Ett sammanförande av dessa senare val, vilket möjliggjordes genom lagstiftning år 1926, har emellertid vunnit vidsträckt tillämpning. Det är också uppenbart, att, alldeles oavsett vad utskottet i nästföregående stycke anfört gentemot motionärernas förslag, ett sammanförande av två borgerliga kommunalval är att föredraga framför sammanförandet av ett borgerligt och ett kyrkligt kommunalval.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1935.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar Hallén, Strömberg, Björkman, Oscar Gottfrid Karlsson, Stendahl*, Bergman, Sandegård, David Pettersson*, Källman, Karl Bodin*, Anton Pettersson*, Andersson i Igelboda*, Lindskog*, Olsson i Mora, Vougt*, Nordström, Petersson i Broaryd, Björck i Kristianstad, Ossbahr* och Svensson i Landskrona.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) av herrar *Sandegård* och *Nordström*, som ansett att det stycke i motiveringen bort utgå, som börjar med orden: »På sin tid ansågs — — —.»

2) av herrar *Bergman* och *Olsson* i Mora, som ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

Att val av kyrkofullmäktige icke under några förhållanden må, såsom av kyrkofullmäktigesakkunniga förordades, äga rum samtidigt med val av kommunal- eller stadsfullmäktige har på många håll framträtt som en betydande olägenhet. Då dessa val i regel skola förrättas samma år som de borgerliga kommunalvalen, så uppstår följande situation: antingen tvingas kommunerna att sammanföra landstings- och kommunal- respektive stadsfullmäktigevalen, vilket ofta har till följd att fullmäktigevalen på ett icke önskvärt sätt påverkas av den allmänna politisering, som i växande utsträckning kännetecknar landstingsmannavalen, eller också bli kommunerna nödsakade att under en mycket kort tid besvära väljarna med tre särskilda valförrättningar, vilket lätteligen framkallar en trötthet, som avspeglas i ett alltför ringa valdeltagande.

Vid årets riksdag ha motioner väckts om utredning rörande sättet för en sammanföring av valen till riksdagens andra kammare och valen till landstingen till en gemensam valdag. Inom konstitutionsutskottet ha sympatier uttalats för detta förslag, som, om det genomfördes, skulle minska behovet av att sammanföra kyrkofullmäktige- och kommunalfullmäktige- respektive stadsfullmäktigeval, men då förslaget icke vunnit utskottets tillstyrkan, kvarstår behovet av den mera begränsade reform, som i nu föreliggande motioner påyrkas.

Då förslaget förordats redan av kyrkofullmäktigesakkunniga i deras år 1922 avgivna betänkande och de skäl, som av departementschefen på sin tid anförts mot reformen, upphört att existera samt några vägande invändningar i övrigt icke kunnat göras mot förslaget, får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till de i ämnet väckta motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser i kommunal vallag, att val av kyrkofullmäktige må, där så befinnes lämpligt, kunna äga rum samtidigt med val av kommunal-, respektive stadsfullmäktige.